

М. Крупович

**Собрание государственных и частных актов,
касающихся истории Литвы и соединенных с
ней владений, от 1387 до 1710 года**

Часть 1

УДК 304
ББК 60.5
М11

М11 **М. Крупович**
Собрание государственных и частных актов, касающихся истории Литвы и соединенных с ней владений, от 1387 до 1710 года: Часть 1 / М. Крупович – М.: Книга по Требованию, 2021. – 176 с.

ISBN 978-5-4241-7905-1

ISBN 978-5-4241-7905-1

© Издание на русском языке, оформление
«YOYO Media», 2021
© Издание на русском языке, оцифровка,
«Книга по Требованию», 2021

Эта книга является репринтом оригинала, который мы создали специально для Вас, используя запатентованные технологии производства репринтных книг и печати по требованию.

Сначала мы отсканировали каждую страницу оригинала этой редкой книги на профессиональном оборудовании. Затем с помощью специально разработанных программ мы произвели очистку изображения от пятен, клякс, перегибов и попытались отбелить и выровнять каждую страницу книги. К сожалению, некоторые страницы нельзя вернуть в изначальное состояние, и если их было трудно читать в оригинале, то даже при цифровой реставрации их невозможно улучшить.

Разумеется, автоматизированная программная обработка репринтных книг – не самое лучшее решение для восстановления текста в его первоизданном виде, однако, наша цель – вернуть читателю точную копию книги, которой может быть несколько веков.

Поэтому мы предупреждаем о возможных погрешностях восстановленного репринтного издания. В издании могут отсутствовать одна или несколько страниц текста, могут встретиться невыводимые пятна и кляксы, надписи на полях или подчеркивания в тексте, нечитаемые фрагменты текста или загибы страниц. Покупать или не покупать подобные издания – решать Вам, мы же делаем все возможное, чтобы редкие и ценные книги, еще недавно утраченные и несправедливо забытые, вновь стали доступными для всех читателей.

СОБРАНИЕ

ГОСУДАРСТВЕННЫХЪ И ЧАСТНЫХЪ АКТОВЪ,
КАСАЮЩИХСЯ ИСТОРИИ ЛИТВЫ И СОЕДИНЕННЫХЪ СЪ НЕЙ ВЛАДѢНІЙ,
(отъ 1387 до 1710 года),

ИЗДАННОЕ ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОЛОГИЧЕСКОЮ КОММИССІЕЮ

подъ редакціею Ученаго Секретара

МАВРИКІЯ КРУПОВИЧА.

ЧАСТЬ ПЕРВАЯ.

ZBIÓR

DYPLMATÓW RZĄDOWYCH I AKTÓW PRYWATNYCH,
POSŁUGUJĄCYCH DO ROZJAŚNIENIA DZIEJÓW LITWY I ZŁĄCZONYCH Z NIĄ KRAJÓW,
(od 1387 do 1710 r.);

WYDANY PRZEZ KOMISSJĄ ARCHEOLOGICZNĄ WILENSKĄ

pod redakcją Sekretarza naukowego

Maurycego Krupowicza.

—•—
CZEŚĆ PIERWSZA.

В И Л Н О.

Въ Типографіи Осипа Завадзкаго.

1858.

Balt 7840.858

(1)

✓

Handwritten signature or initials

Печатать позволено съ тѣмъ, чтобы по напечатаніи представлено было въ Цензурный Комитетъ указанное число экземпляровъ. Вильно, 25 Апрѣля 1858 года.

Цензоръ А. Мухинъ.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Сто лѣтъ уже минуло, какъ Мацѣй Догѣль предпринялъ изданіе дипломатическаго Кодекса Польши и соединенныхъ съ нею владѣній. Изъ программы, имъ обнародованной въ 1754 г. видно, что третій томъ этаго изданія долженъ былъ заключать въ себѣ исторію Литвы. Преждевременная смерть не дозволила нашему ученому выполнить своего намѣренія и матеріалы, собранные имъ, въ ущербъ наукъ долго оставались неизвѣстными.

Въ настоящее время ясно сознана настоящая потребность въ обнародованіи письменныхъ памятниковъ прошлаго. Всѣ убѣждены, что безъ ихъ свѣта легко заблудиться среди безчисленнаго множества историческихъ фактовъ, что часто невозможно связать разорванную цѣпь событій безъ помощи этихъ звѣньевъ, разсѣянныхъ временемъ, но существующихъ и ждущихъ только искусной руки, которая, по словамъ поэта, могла бы *воззвать ихъ изъ праха забвенья!*

Честь возобновленія трудовъ Догѣля, въ отношеніи Литвы, хотя въ самыхъ скромныхъ размѣрахъ, принадлежитъ Г. Павлу Муханову, который въ изданномъ имъ (1836 г.) Сборникѣ помѣстилъ древнѣйшіе акты, сохранившіеся въ Литовскихъ метрикахъ. Затѣмъ Г. Ал. Тургеневъ доставилъ часть коллекціи Албертранди въ С. Петербургскую Археографическую Комиссію, издавшую многоважныхъ заключающихся въ ней историческихъ документовъ (1841 г.), на языкахъ Латинскомъ и Итальянскомъ. Нѣсколько позже, въ Москвѣ, Князь М. А. Оболенскій, И. Даниловичъ, М. Погодинъ и Д. Дубенскій, по порученію ИМПЕРАТОРСКАГО Московскаго Общества Исторіи и Древностей Россійскихъ издали (1843 г.) двѣ важныя Посольскія книги метрикъ Литовскихъ отъ 1545 — 1580 г. Затѣмъ (въ 1845 г.) Эдуардъ Рачинскій въствѣ съ Фойгтомъ издалъ *Дипломатическій кодексъ Литвы* касающійся актовъ

PRZEDMOWA.

Sto lat minęło od czasu, w którym Maciej Dogiel powziął myśl wydania Kodexu dyplomatycznego Polski i złączonych z nią krajów. Według prospektu ogłoszonego w 1754 r. tom trzeci miał obejmować *Litwę*. Zawczesny zgon uczonego męża nie dozwolił mu ziścić zamiaru i zbiory jego, ze szkodą nauki, długo pozostały w ukryciu.

Powszechnie uznawano niezbędną potrzebę wydobywania na jaw piśmiennych pomników przeszłości: wiadano, że bez ich światła, łatwo zbłąkać się na niezmiernym obszarze dziejów; wiadano że często przerywany łańcuch wypadków, da się zwiazać ogniwami, burzą czasu rozproszonymi, lecz które istnieją i oczekują tylko umiejętnej ręki, aby je podług słów poety: *podnieść z zapomnienia prochu*.

Chwała wznowienia pracy Dogiela, co do Litwy, acz w nader skromnych rozmiarach, słusznie jednak należy Panu Pawłowi Muchanow, który w wydanym (1836 r.) przez siebie *Zborniku* umieścił najdawniejsze dyplomata, jakie *Metryki Litewskie* przechowały. Po nim Pan Alexander Turgienjew dostarczył S. Peterzburzkiej Archeograficznej Kommissji część zbiorów Albertrandego; jęj staraniem wyszły (1841 r.) ważne dokumenta historyczne w językach łacińskim i włoskim. Mało co później Książę Michał Obolenski, Ignacy Daniłowicz, Michał Pogodin i D. Dubiński, z poruczenia Cesarzkiego Moskiewskiego Towarzystwa Historji i Starożytności, wydali (1843 r.) dwie ważne księgi poselskie *Metryki litewskiej* z lat 1545—1580. W kilka lat potem (1845 r.) Edward Raczyński, przy spótdziałaniu Jana Voigta wydał: *Kodex Dyplomatyczny Litewski*, obejmujący stosunki zakonu Krzyżackiego, z przedchrześcijańskimi władzami tego kraju. Leon Ryzyszczewski w swoim *Kodexie polski*, (1847 r.) po-
**

сношений Ордена Меченосцевъ съ предхристіанскими Государями Литвы. Г. Леонъ Ржищевскій въ своемъ Польскомъ Кодексѣ (1847 г.) напечаталъ со всею научною точностію договоры Литвы съ Польшею, касающіеся вопроса объ ихъ слияніи подъ одной короной Ягеллоновъ. Но трудомъ вполне монументальнымъ, трудомъ обширнымъ, наука обязана С. Петербургской Археографической Комисіи (1846—1853 г.). Въ ея „Акты западной Россіи“, обнимающіе событія трехъ съ половиною вѣковъ (1340—1699 г.), вошли все документы собранные Догълемъ и касающіеся исторіи Литвы и Русскихъ провинцій, принадлежавшихъ прежде Рѣчи Посполитой, удачно сдѣланныя извлеченія изъ Литовскихъ метрикъ, а также многіе важные акты, собранные съ трудовъ въ различныхъ заграничныхъ и нашихъ архивахъ. Собраніе мѣстныхъ грамотъ, напечатанное Г. Семеновымъ въ Вильнѣ и Минскѣ, также не лишено въ нѣкоторой степени научнаго интереса. Прекрасные труды Кіевской Археографической Комисіи касаются во многомъ исторіи Литвы и южныхъ губерній, нѣкогда принадлежавшихъ послѣдней.

Казалось бы, что при такомъ обиліи изданій должны были изсякнуть источники необнародованныхъ историческихъ матеріаловъ. Но напротивъ, съ каждымъ днемъ открываются новыя неоцѣненные сокровища. При распространеніи историческихъ знаній изданія до сихъ поръ извѣстныя, касающіяся только государственныхъ или международныхъ отношеній, оказались односторонними и недостаточными для восстановленія живыхъ образовъ былаго. Внутренній бытъ народа, домашняя обычная жизнь его до тѣхъ поръ останутся загадкою, покажетъ наука не сорветъ покрыва со внутреннихъ отношеній давно уже замолкшаго общества.

Три года тому назадъ, на классическомъ полѣ трудовъ Догъля, въ Вильнѣ, ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ благоугодно было Всемилостивѣйше разрѣшить учрежденіе Археологической Комисіи. Это дало новый поводъ къ отысканію неизвѣстныхъ историческихъ матеріаловъ. Отвѣчая современнымъ требованіямъ науки, Виленская Археологическая Комисія предприняла изъ принадлежащихъ ей собраній рукописей, постоянно обогащаемыхъ сочувствіемъ жителей Западнаго края, изда-

wtórzyl z całą naukową dokładnością umowy Litwy z Koroną, tyżące się ich zjednoczenia pod jedno berło Jagiellonów. Wszakże, pracę prawdziwie monumentalną, która wszystkie dotychczasowe prześcignęła, zawdzięcza nauka S. Petersburskiej Archeograficznej Kommissji (1846—1853 r.) Do *Aktów zachodniej Rosji*, obejmujących pasmo zdarzeń pół-czwarta wieku (1340—1699 r.), weszły wszystkie zbiory Dogiela, ściągające się do krajów Litewskich i Ruskich dawniej Rzeczypospolitej, umiejętnie wyciągi z metryk Litewskich, oraz ważne dyplomata troskliwie zebrane z rozmaitych krajowych i zagranicznych archiwów. Zbiory miejscowe wydane na jaw w Wilnie i Mińsku przez Pana Siemionowa, nie są także bez względnej wartości. Piękne prace Kijowskiej Archeograficznej Kommissji dotknęły wielu szczegółów, wspólnych Litwie, z podbitemi niegdyś przez nią południowemi jej krajami.

Zdawało by się, że po ogłoszeniu tyłu pomocy, już źródła dziejowe wyczerpane być powinny, lecz tak nie jest. Z każdym dniem odkrywają się nowe skarby największego znaczenia. Z rozszerzeniem się wiedzy historycznej, dotychczasowe zbiory obejmujące wyłącznie dyplomata panujących, lub umowy międzynarodowe, okazały się jednostronnemi, nie przedstawiały bowiem całego obrazu przeszłości. Życie wewnętrzne ludów i stan ich obyczajowy dopóty zostaje zagadką, dopóki nauka nie uchyli zasłony, pokrywającej domowe sprawy dawnego społeczeństwa.

Najmłodszywięż dozwolone przed trzema laty przez Najjaśniejszego Pana, urządzenie *Kommissji Archeologicznej* w Wilnie, na tém klasycznym polu prac Dogielowskich, dało nowy popęd do szukania nieznanыхъ jeszcze źródełъ dziejowych. Idąc za kierunkiem, jaki nauka wzięła, Kommissja Archeologiczna Wileńska postanowiła z rękopiśmiennychъ swoichъ zbiorów, ciągle gorliwością mieszkańców tego kraju zasilanych, wydawać pomniki piśmienne, służące do rozjaśnienia miejscowej

VII

вать рукописные памятники, служащиек объяснению мѣстной исторіи. Обнародовавъ въ настоящее время начало этого ученаго труда, Коммиссія считаетъ себя обязанною объяснить ту главную мысль, которая руководила ее въ предлагаемомъ изданіи.

Коммиссія существуетъ еще такъ недавно. Ея собранія манускриптовъ, судя по недавно начавшейся ей дѣятельности, довольно богаты, но, при утѣшительной будущности, въ настоящее время не достаточно еще многочисленны. А потому Коммиссія не сочла нужнымъ, въ своемъ настоящемъ изданіи, держаться въ размѣщеніи актовъ заранѣе принятаго, основаннаго на содержаніи, порядка. Сохраняя только необходимый хронологическій порядокъ, она немогла принять раздѣла по предметамъ. Такъ, послѣ жалованныхъ грамотъ Ягайлы и Витовта, писемъ къ нимъ отъ Папъ по дѣламъ вообще христіанства и въ частности христіанства въ Литвѣ, послѣ акта раздѣленія Литвы отъ владѣній Ордена Мечевосцевъ—слѣдуютъ привилегіи, данныя частнымъ лицамъ, обществамъ или на конецъ цѣлымъ городамъ; вслѣдъ за ними договоры имущественныя извѣстныхъ сановниковъ, приговоры судебныхъ мѣстъ по дѣламъ, возникшимъ изъ предразсудковъ вѣка, жалованныя и охранительныя королевскія грамоты для ученыхъ, письма замѣчательнѣйшихъ историческихъ дѣятелей, духовныя завѣщанія, отражающія въ себѣ духъ времени, описи главнѣйшихъ пограничныхъ крѣпостей, списки дворянскихъ отрядовъ въ отдаленныхъ Военводствахъ, постановленія сеймовъ въ дѣлахъ оскорбленія Величества, тайныя донесенія политическихъ агентовъ или отчеты пословъ, отправленныхъ къ сосѣднимъ державамъ.

Коммиссія убѣждена, что именно это разнообразіе содержанія дѣлаетъ изданіе ея отраженіемъ жизни и оттѣнковъ прошлаго быта здѣшняго края. Въ числѣ напечатанныхъ теперь актовъ N. XVIII-й дополняетъ генеалогію рода Ольгерда неизвѣстнымъ до сихъ поръ именемъ вдовы Свиригайлы. Судебные приговоры въ дѣлахъ о колдовствѣ помѣщенныя подъ NN. XLVIII и LIII. или по дѣлу о продажѣ дочери материю (XXXI.) бросаютъ истинный свѣтъ на судопроизводство и обычаи того времени. Щедроты которыми осыпалъ Король славнаго Сла-

historycznej przeszłości. Ogłaszając obecnie początek tego naukowego przedsięwzięcia, Kommissja czuje się w obowiązku wytłumaczyć myśl, która jej głównie w niem przewodniczyła.

Istnienie Kommissji jest tak świeże, rękopiśmienne jej zbiory, chociaż zważając na krótki czas jej trwania, bogate, ale w miarę tego, czém stać się mogą, tak nieliczne, że Kommissja nie znalazła właściwem trzymać się w ich ogłaszaniu, przyjętego podziału dokumentów według ich treści. Zachowując przeto konieczną tylko kolej czasu, nie przyjęła podziału na przedmioty. I tak po nadaniach Jagiełły i Witolda, po pismach do nich Papieżów, w sprawach ogólnych Chrześcijaństwa i odnoszących się wyłącznie do Litwy, po akcie rozgraniczenia tego państwa od posiadłości Rycerzy mieczowych, następują przywileje nadawcze osobom pojedynczym, zgromadzeniom lub miastom, wnet za nimi umowy majątkowe znakomitszych dostojników, wyroki sądownictw w sprawach z przesądów wieku wpływających, nadania Królów dla uczonych, listy wielkich postaci historycznych, testamenta noszące wybitne cechy czasu, opisy główniejszych twierdz nadgranicznych, pocztu obywateli oddalonych województw, postanowienia sejmowe w sprawach obrazy majestatu, tajemne doniesienia agentów politycznych, lub sprawozdania posłów wyprawianych do mocarstw ościennych.

Kommissja jest przeświadczoną, że właśnie ta rozmaitość treści, najzupełniej odzwierciedla bogatą życiem i barwą przeszłość tych krajów. W szeregu ogłoszonych dokumentów XVIII-ty z porządku uzupełnia genealogję rodu Olgiardowego, nieznaném dotąd imieniem wdowy Świdrygiełły. Wyroki sądowe w sprawach o czary, pod liczbami XLVIII i LIII. zamieszczone, lub wyrok w rzeczy sprzedania córki przez matkę (XXXI) rzucają właściwe światło na ówczesny przewod sądowy i stan obyczajów. Opieka Królewska nad sławnym Filologiem Słowiańskim Franciszkiem Skoryną (XXX) i biegłym prawoznawcą Augustynem Rotundem (XXXII), dowodzi ceny nauki w owym czasie a instrukcja dana

VIII

вляскаго филолога Франциска Скорину (XXX) Юриста Августина Ротунда (XXXII), доказываютъ глубокое уваженіе современниковъ къ наукѣ; а инструкция данная Станиславу Хвальчевскому (XXXIV), который измѣрилъ и устранивалъ королевскія имѣнія на Литвѣ, составляетъ важный памятникъ современнаго хозяйства. Письмо Кальвина къ Собору Виленскому (XXXVI), духовное завѣщаніе Христофа Зеновича (XXXIX) служатъ выраженіемъ религиозныхъ страстей волновавшихъ умы жителей одного и тогоже края. Инвентари замковъ Смоленскаго (XLII) и Ляховицкаго (XLVI) даютъ ключъ къ пониманію той неровной борьбы, которая была ведена подъ ихъ стѣнами; наконецъ донесенія безыменнаго посланца Короля Яна Казимира въ Украину (LII), и отчетъ Дзялынскаго (LIV) о посольствѣ къ Императору Петру В., живо рисуютъ своимъ содержаніемъ тогдашній бытъ обоихъ народовъ.

Коммиссія и въ будущемъ намѣрена держать ся тогоже самаго порядка. Въ слѣдующихъ частяхъ настоящаго собранія она снова представитъ древнѣйшія грамоты Королей, Великихъ Князей, акты международныя, а также заслуживающіе быть изданными важнѣйшіе изъ частныхъ документовъ. Такимъ образомъ, современемъ, сдѣлаются достояніемъ науки всѣ рукописныя памятники, которые въ настоящее время будучи разбросанными временемъ и въ рукахъ частныхъ лицъ не принося никакой пользы, такъ охотно сносятся въ Музеумъ въ имя общаго блага. Когда же будутъ исчерпаны наги источники, тогда мы присоединимъ къ изданію подробный систематическій указатель. Онъ дастъ трудящимся средства воспользоваться съ большею легкостью тѣми трудами, въ которыхъ возникаетъ прошлая общественная и частная жизнь края въ отдѣльныхъ, современныхъ и правдивыхъ очеркахъ, со всѣми разнообразіями ея оттѣнками.

Археологическая Коммиссія надѣется, что принятый ею способъ изданія историческихъ памятниковъ соотвѣтствуетъ требованіямъ науки. Ихъ разнообразіе придастъ болѣе привлекательности предметамъ, въ сущности своей весьма занимательнымъ, но по формѣ часто кажущимся довольно сухими и тяжелыми для большинства читателей.

Станиславу Хвальчевскому (XXXIV) который померилъ и урядилъ добра Крѣлевскіе на Литвѣ, jest важнымъ зabytkiemъ gospodarstwa narodowego. List Jana Kalwina do Zboru Wileńskiego (XXXVI), testament Krzysztofa Zenowicza (XXXIX), są wyrazemъ religijnychъ namiętności, które umysłъ mieszkańcówъ jednej ziemi jątrzyły. Inwentarze zamkówъ Smoleńskiego (XLII) i Lachowickiego (XLVI) dają kluczъ do zrozumienia nierównej walki, toczonej pod ichъ murami, nakoniecъ doniesienia bezimiennego wysłańca Króla Jana Kazimierza na Ukrainę (LII) i sprawozdanie zъ poselstwa odbytego przezъ Działyńskiego (LIV) do Cesarza Piotra W. treścią swoją żywo obchodzą dzieje obojga narodówъ.

Kommissja i nadal zamierza trzymać się tegożъ samego porządku. Wъ następnychъ zatemъ częściachъ niniejszego zbioru, znowu ukazać się najdawniejsze dyplomata Kрѣlewskie, Wielkoziązące lubъ międzynarodowe, orazъ zasługujące na jawnośćъ większego znaczenia akta prywatne. Takъ wъ kolei czasu staną się nabyciemъ nauki pisma, które rozpierzchte po tymъ kraju, dziś ochotnie znoszone na powszechny użytekъ, zostawały wъ pojedynczychъ rękachъ bezъ widomej korzyści. Kiedy zaśъ wyczerpną się jużъ zgromadzone i spodziewane zasoby, wówczas załączy się rozumowany poczetъ treści, który pozwoli pracującymъ uszykować szeregъ oddzielnychъ, społecznychъ, niewątpliwychъ obrazówъ, przedstawiającychъ wъ najrozmaitszychъ odcieniachъ objawy życia publicznego i prywatnego tejъ ziemi.

Kommissja Archeologiczna spodziewa się, że obrany przezъ nią trybъ wydawania historycznychъ pomnikówъ, odpowiada wymaganiomъ nauki, ichъ różnorodność rzuci niejaki powabъ na przedmiotъ wielce zajmujący, ale jedностajnością swoją, dla znacznejъ liczby czytelnikówъ za nadto poważny.

I.

Жалованная грамота Короля Владислава Ягайло, Виленскому Эпископу и Каедральному Собору, на замок Турогно, съ уьздомъ къ оному принадлежащимъ; а также деревнями Лабонары и Молетаны, дана въ Вильнь 1387 г.

Przywilej Władysława Jagiełły, nadający zamek Turogno, z powiatem doń przyległym, i ze wsiami Łabonary i Moletany, Kościołowi Katedralnemu, i Biskupowi Wileńskiemu, datowany w Wilmie 1387 r.

In nomine Domini Amen. Wladislaus Dei gratia Rex Poloniae, nec non terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Litvaniae Princeps Supremus; Pomeraniae, Russiaeque Dominus, et haeres. Ad perpetuam rei memoriam, cunctorum, quibus expedit, noticiae commendamus. Quia dum in mente nostra crebrius revolvimus, et equo rationis libramine celestia pensavimus cum terrenis, non nobis occurrit aliud, quam quod spre-tis mundialibus, nostre mentis acciem in celestia figeremus. Nec in hoc intencionis nostre propositum, uti firmissime credimus, deluditur; ut confutatis transitorijs, primum regnum Dei incommutabile requiramus: quo habito, cuncta que fiunt humanitus, feliciora susciperent incrementa, et votivis semitis, finibus propositis cercius diriguntur. Quanquam igitur ex suscepti cura regiminis, ac ex assumpte dignitatis officio, plurimis extrinsecis intendere tenemur; ad ea tamen, que diuini cultus, ampliationem, decus, et gloriam, ac statum felicem et quietem, nec non firmitatem iurium, graciaram, et libertatum ministrorum omnipotentis conspiciunt, tanto uberius intendimus, quantum pre ceteris mundi

principibus, nostrum Regale solium magnificencius extulit, et mirabilis, universorum providencia Creatoris. Sic enim agentes, et celestibus intendere, et temporalibus prosperari, minime continuo dubitamus. His itaque sepius occupati, cogitantes eciam, quod frequenter delinquimus; et frequenter peccantibus frequens debetur penalitas; Nos futuris anime periculis Volentes salubribus obviare remedijs, et extremi Judicis, cuius benignam clemenciam nostris malis plurimum offendimus, iram vindicem operibus misericordie prevemire; Ecclesiam in Castro nostro Vilenensi constructam, et locatam, ac ad laudem et honorem Omnipotentis Dei, gloriose Virginis Marie, omnium Sanctorum, et specialiter Beatorum Stanislai Pontificis, et Ladislai Confessoris, consecratam, in qua Sedem Episcopatus Vilenensis, voluntate tamen Sanctissimi Romani Pontificis ad id ipsum specialiter accedente, decrevimus collocandam; dotamus bonis et possessionibus infrascriptis. Damus igitur, conferimus, incorporamus, appropriamus, et donamus, donacione perpetua et irrevocabili, eidem Ecclesie, et ipsius Episcopo, qui pro tempore fuerit, Castrum, nostrum *Turogno* (1)

(1) Турогно или Таурогинь, Ст. Балнискаго и Т. Липнискаго Староżytна Polska, Т. VII., 290.

(1) Turogno czyli Tauroginy Starożytна Polska przez Michała Balińskiego i Tymoteusza Lipińskiego Т. VII., pag. 290.

cum districtu eidem adiacente, ac villis *Łobonary* et *Moletany*; nec non *Trehuna* cum navigio, et *Kłodno*, in districtu Brzestensi; ac etiam *Waschilowo* cum navigio, et *Jarinicze*, in Drohiczyński, et *Vechatnica* in Dubnensi districtibus: ac etiam villam *Hermanin*, quam ex nunc *Biskupicze* nominandam decrevimus; et unam pullam mellis, cum media *Stawne Lukno* (1) nuncupatis, quas *Coreijko* cum suis consanguineis de villa *Coreijkowo*, ac *Droksis* et *Voydus*, cum consanguineis ipsorum, solvere consueverunt. Quatuor etiam pabulatores equorum, *Droksis* videlicet et *Voydus*, cum eorum consanguineis, *Łoybenis*, *Priskis*, *Chongulis*, *Meylus*, cum consanguineis ipsorum; et districtum *Dubrowno*, sic integraliter, et complete, ac eo iure et modo, quibus eundem districtum olim fidelis noster *Woydolo* tenuit et possedit. Districtus quoque *Werki* et *Bazty*; hortum etiam iuxta Civitatem nostram Vilnensem, penes hortum *Gastoldi*, inter quemdam montem versus meridiem, et viam circa Ciuitatem Vilnensem, ac fluvium ad occidentem, in terris nostris Lituaniae et Russiae situatis, cum omnibus et singulis villis, censibus, utilitatibus, pronentibus, fructibus, redditibus, dominijs, iuribus, agris, pratis, campis, pascuis, sylvis, nemoribus, quercetis, gaijs, mericis, virgultis, horris, rubetis, mellificijs, pinetis, venacionibus, aucupacionibus, stagnis, lacubus, piscinis, paludibus, piscaturis, molendinis, emolumentis, aquis, et eorum decursibus; obstaculis, *Jazy* dictis vulgariter, ac quibusuis alijs pertinentijs, obventionibus, et appendijs universis, ad ipsum Castrum *Turogno*, et villas *Łobonary*, *Moletany*, *Trehuna*; *Clodno* cum navigijs, *Waschilowo*, *Jarinicze*, *Vechatnica*, *Biskupicze*; et mellis datores, ac equorum pabulatores: nec non districtus memoratos, quomodolibet spectantibus, quibuscumque vocabulis potiantur; nullis penitus exclusis, prout in suis metis et grenicijs ab antiquo longe lateque limitate sunt, circumferencialiter et distincte; prout etiam prefatum Castrum, villas, districtus, mellis datores, et equorum pabulatores, nos et nostri proge-

nitores et predecessores tenuimus, habuimus hactenus, et possedimus; nihil iuris, dominijs, seu proprietatis, in ipsis Castro, villis, et districtibus, pro nobis et Successoribus nostris penitus reservantes. Addicimus insuper et appropriamus Ecclesie supradicte, et ipsius Episcopo, qui fuerit pro tempore, partem Civitatis nostre Vilnensis, una cum areis et domibus, ac domorum incolis, et appendijs universis. Quam quidem partem Civitatis, quedam semita, que a Castro Vilnensi directe versus montem, a dextris domus *Czeschconis* Civis Vilnensis, contingens, domum Fratrum Minorum, et via ex altera parte domus eiusdem *Czeschconis*, penes vallum et cimiterium Beati *Nicolai*; et a sinistris ad viam ducentem in Troki Castrum protenditur, ambiunt, et a ceteris partibus ipsius Civitatis partiantur; predicta domo *Czeschconis*, cum area et horto sibi adiacentibus, huiusmodi parti Civitatis etiam interclusis. Preterea Volentes, ut per inhabilem mansionem, Episcopus Ecclesie predicte beatorum *Stanislai* Pontificis, et *Ladislai* Confessoris, solita fraudetur devocione; sed potius quieta perfruens et pacifica mansione, divinis laudibus operosius valeat inherere; eidem Episcopo, domum nostram lapideam, intra muros Castri Vilnensis predicte, cum ceteris quatuor domibus ligneis, et duabus areis, iuxta murum ipsius Castri situatis, contulimus, et assignavimus, de nostre Regalis plenitudine Majestatis. Quarum arearum, una versus stabulum, et altera versus fontem (2), ipsum fontem dividens per medium, protenduntur: dantes etiam, et conferentes eidem Episcopo, plenam et omnimodam facultatem super omnibus areis supradictis, domus construendi, collocandi, et edificandi, pro usu et utilitate suis melioribus, quibus sibi fuerit expediens, iuxta sue libitum voluntatis. Volumus etiam, et decernimus: ut Episcopus Ecclesie sepe dicte, pro usibus sue mense, decimum piscem cuiuscunque generis vel speciei fuerint, de obstaculo nostro, *Jaz* dicto vulgariter, in fluvio nostro *Nemen* sito, tollat et recipiat, perpetuis temporibus affuturis. Ut

(1)Этот же король Владислав Ягайло в циркулярном своем повелении 1389 г. в воскресенье после крещения, данным в Лиде называет эту митарь *Уставне Лукно*: „и еще принадлежны каждой Церкви Уставне Лукно.“

(1) Tenże król Władysław Jagiełło w okólniku swoim 1389 r. w Niedzielę po 3-ich królach z Lidy wydanym nazywa tę miarę *Ustawne Lukno* „У уставне прыдальшы кождэ Цырквы Уставни Лукно.“

(2)Этот источник существует до сих пор, по правой руке бульвара при повороте с кафедральной площади на Антоколь.

(2) To źródło trwa i dotąd na bulwarze, z prawej strony wielkiej drogi od placu przed Katedrą, gdzie się wprost na Antokol zawraca.

autem premissa vigorem obtineant perpetue firmitatis; presentes literas nostras scribi fecimus, nostri Sigilli munimine roborantes. Actum in *Vilno*, die Dominico proximo ante Carnispruium. Anno Domini Millesimo Trecentesimo Octuagesimo Septimo. Presentibus inclitis Principibus: *Skargalone* Trocensi, *Włodzimiro* Kijoviensi, *Coriboto* Nowogrodensi, *Withowdo* Grodzensi Litvuanie, *Conrado* Olsnicensi, *Joanne* et *Semovito* Mazoviensibus Du-

cibus; nec non *Barthosio* de *Wesenburg* Palatino Posnaniensi, *Cristino* Sandecensi, *Nicolao* Wisliciensis, Castellanis; *Włodkone* Pincerna, *Spilkone* Succamerario, *Tomkone* Subpincerna, Cracoviensibus; et *Michaelle*, alias *Minigal*, *Gedigoldi*, Capitaneo de *Oschmena*: ac alijs multis, nostris fidelibus, fidedignis. Datum per manus venerabilis *Zaklice*, Prepositi Sandomiriensis, Cancellarij, et *Clementis* de *Moskorzow* Vicecancellarij aulae nostrae.

Из пергаминовой книги, находящейся в Архиве Виленскаго Капитула, и заключающей собрание Привилегий, до Капедрального Собора относящихся, и переписанных съ подлинниковъ, въ концѣ XVI столѣтія. Въ копіи въ этой книгѣ заключающіеся, повстрѣены съ подлинными, и посмѣдѣльствованы (въ половинѣ XVII столѣтія): Капитульнымъ Прокураторомъ Яскадомъ Каноникомъ Модарскимъ. Подлинная привилегія до сихъ поръ хранится въ Капитульномъ Архивѣ, но отъ времени повреждена; а черезъ это многія мѣста неразборчивы.

Z księgi pergaminowej, znajdujacej się w Archiwum Kapitułném Wileńskim, i zawierajacej zbiór przywilejów, Katedrze Wileńskiej służących, przepisanych z autentyków w końcu XVI wieku. Wszystkie kopje w tej księdze porównane z oryginałami, i poświadczone przez Prokuratora Kapituły, w połowie XVII wieku, Ks. Kanonika Mocarskiego. Autentyk tego przywileju i dziś jeszcze znajduje się także w Archiwum Kapitułném, ale znacznie przez czas uszkodzony, i w wielu miejscach nieczytelny.

II.

Жалованная грамота Короля Владислава Ягайло, Оболецкому Костелу на ненаселенныя земли, и озеро названное Швеце; дана въ Вильнь въ 1387 году на купень праздника Св. Троицы

Przywilej Króla Władysława Jagiełły, nadający nowo wzniesionemu Kościołowi Obolickiemu, ziemię i jezioro Szewcze. Datowany w Wilnie r. 1387. w wigilję Ś. Trójcy.

In nomine Domini Amen. Vladislaus Dei Gratia Rex Poloniae, Lituaniaeque Princeps supremus, et Haeres Russiae etc. Ad perpetuam rei memoriam. Ex quo aeterni Regis dispositio ineffabili ratione cuncta disponens, animi nostri caecitate depulsa, erroreque ac dampnosi velaminis caligine nostri cordis abjecta, mentem nostram salutaribus implens remediis, munere sui numinis, ac spiritu dulcedinis purificans irrigavit; imaginemque veteris hominis, instabilis et labentis abstergens, et delens sacri fonte baptismatis, nos in novum hominem transformavit; Nobisque, pro parvis magna, pro temporalibus perpetua, et pro terrenis caelestia repromisit. Nos etiam, quamquam immeritos, ad maiorem potestatem orbis regimen evocavit; jugi meditatione, ac salubriter intendimus, ut Status

noster, totiusque Reipublicae, feliciter gubernetur, et utinam sic renati digni, illam virtutem, quae sola coronatur, et bravium accipit, perseverantiam amplecti valeamus; quae etiam omnibus virtutibus velut nobilior, dicitur ab alto caelorum descendens, hominum opera a termino ad terminum stabiliens, firmataque ad aeternae celsitudinis solium gloriose dirigens et deducens. Non enim sufficit homini credere, sed bene profiteri; totoque posse orthodoxae fidei opera exercere: quia fides absque operibus mortua, et fere invalida iudicatur. (1) Sed quia Divini numinis munimine inspirante, almi que Spiritus gratia obumbrante, quae corda hominum utriusque sexus in Litvania sic respersit, quod nos, velut ductorem, eis ducatum praebentem, respiciens et sequens, sacri fonte Baptismatis renascimur, et

(1.) Jacob. 2. v. 17, 20.